

A 2
ARHIIV PT-1011
A
128058

Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastuse viimased uudisteosed.

Meie raamatukogudel — olgu nad seltside või koolide omad — on võrdlemisi õige väikesed summad tarvitada raamatute muretsemiseks. See asjaolu kohustab raamatukogu-tegelasi kulutamisel õige ettevaatlikult talitama. Kogud peaksid esimesel joonel muretsema seesugust kirjandust, mis mitte üksi huvitav poleks lugeda, vaid ka lugeja silmaringi laiendaks. Raamatukogu peab muutuma omast kohast kui õppeasutuseks, kuid selle vahega, et ses õppeasutuses iga õppija vabalt, oma isiklikkude soovide kohaselt ennast täiendada võib.

Kes meie kirjandusturu seisukorda tunneb, see teab, et ükski raamatukogu, ükski kool ei pääse meil mööda Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastusel ilmunud raamatuist. Eesti Kirjanduse Seltsi raamatud kuuluvad kõige paremate hulka, mis meil üldse olemas. Kõige enam tunnustatud eesti kirjanikud ja teadlased on E. K. Seltsi lähemad kaastöölised. Raamatu sisulise külje, keele puhtuse, välimuse jne. järele valvatakse erilise hoolega. Hinnalt on meie kirjastuse raamatud kõige kättesaadavamad ning Selts tahab ka edaspidiseks kindlasti silmas pidada hindade alandamise tendentsi. Eesti Kirjanduse Selts kirjastab ainult väärtuslikke raamatuid, töid, mille autorid on enesele juba nime ja üldtunnustuse teeninud. Tõlked, mis on tehtud otsekohe alguskeeltest, revideritakse toimkondades ja asjatundlikkude jõudude poolt, enne kui nad trükki lähevad.

See kõik on põhjuseks, et Eesti Kirjanduse Seltsi raamatud praegu kõige nõuetavamateks on saanud ning et meie neid julgesti igale soovitada võime.

Kogu täiendamisel palume sellepärast kõige pealt meie nimekirjad läbivaatamisele võtta, kas mitte mõni E. K. S. raamat kogust ei puudu.

Tellida on kõige soodsam otseteed meilt. Kõigile kogudele anname nii oma kui ka teiste Eesti kirjastuste raamatute pealt 25—30% hinnaalandust raamatu nimihinnast. Sealjuures võtame kõik kõrvalkulud, ka saatekulud kogule kõige lähemal asuva

*raudteejaamani, oma kanda. Tellida võib meilt üks-
puha missuguse Eesti kirjastuse raamatuid, tellimised
täidame täpselt raamatukogu poolt saadetud nime-
kirja järgi. Raamatud saadame kätte kas köidetult
või köitmata. Kõitehinnad üksiku raamatu pealt
40 margani, kusjuures köide on tubli ja korralik.
Varustame praegu raamatukogusid üle kogu maa,
sealjuures ka kõige suuremaid kogusid, näit. Tallinna
Keskraamatukogu. Tellimised täidame kiirelt. Tellim-
israha tuleb kas täielikult või umbkaudses summas
ette saata, võlgu tellimised võtame vastu ainult era-
korralistel juhustel. Oleme valmis kogudele, eriti
uuestiasutatavatele, ka soovitatavate raamatute nime-
kirja teatud rahasumma ulatuses kokku seadma.*

Tellimised saata :

Eesti Kirjanduse Selts

Tartu, Riia t. 34.

Eesti Rahvalaulud I.

Dr. Jakob Hurda ja teiste kogudest.

Toimetanud: M. J. Eisen, Kaarle Krohn, Viktori Alava,
Oskar Kallas, Walter Anderson, V. Grünthal.
12 kaardi ning 10 eessõna ja artikliga. 562 lhk. suures kaustas.

Hind 650 m., nahkköites 825 m.

Artiklite hulgas muu seas prof. Kaarle Krohni uurimus
„Eesti rahvalaulude värsimõõdust“.

„... Rahvaluule uurimust on väga suurel määral kam-
mitsas hoidnud tema eseme puudulik esindus, aga enne kõike
selle kättesaamatus. Rahvalaule, muinasjutte jne. on korjatud
ja korjatakse igal maal eri isikute ja asutuste poolt. Enamasti
on need kogud jäänud käsikirjadesse. Need on üksikute isi-
kute ja asutuste käes eri mais ja eri paigus. Uurijale on
sagedasti just kõige raskemaks tööks materjali kogumine, eriti
kui ta küsimust uurib terve kultuuripiirkonna ulatuses (näit.
muinasjutu algkodu, liikumisteid ja kujunemisastmeid), kus tal
tuleb vaadelda tervet Euroopat, Orienti ja rohkemgi. Siis on
äärmiselt raske töö kõiki teisendeid kokku saada, mis on
teadusliku uurimuse esimeseks nõudeks, ilma milleta terve
uurimus võib hoopis äparduda. Viimasel aastakümnel on küll

rahvaluule-uurijate seltsil F. F. C.-il korrespondentide võrk üle Euroopa, kes vastastikku teineteisele vajalisi teateid ja materjale saadavad, aga see on siiski ainult hädaabinõu. Ideaalseks abinõuks on kõikide tekstide täpne trükkis avaldamine. Alles siis võib rahvaluuleteadus täielikult õitsele lüüa.

Sarnasena uurimusvahendina on mõeldud käesolev väljaanne... Omades rahvalaulukogud, mis ainulaadlised terves ilmas oma rikkalikkuselt (eestlasil üle 70.000, soomlasil ligi 50.000 lauluteisendit), on rahvaluule uurimisel eriti neis mais kõige paremad eeldused... Aga Soomeski pole seni teostatud pooltki suurest väljaandest, mis peab sisaldama üle kahekümne hiiglaköite...

Eestis oli J. Hurdal laulude väljaandmise mõtte teoksil ju 50 a. tagasi, mil päris korjamine alles seisis ees. Ta andis 1875—86 vahel välja 2 kogu: 1) Põlva kihelkonna ja 2) Kolga-Jaani laulud, nagu ta üldse kavatses rahvalaule välja anda kihelkondade kaupa. Rahapuudus ja ettevõtte tasumatus lõpetas selle isikliku ürituse. Hiljem (1904—1907) andis Soome Kirjanduse Selts omal kulul välja kolm suurt köidet „Setukeste laule“. Rohkem ei suutnud temagi. Hiljem on kõneldud laulude väljaandmisest kihelkondade, siis maakondade kaupa, kuni iseseisvuse ajal riigi toetusel teostama hakati ülemaalist väljaannet, mille esimene köide mõni kuu tagasi ilmus, toimetajate mitmeaastase ettevalmistava töö tulemusena. See on kapitaalsete töö algus, mille teostus võib nõuda aastakümneid...

Raamatu sissejuhatav osa, mis kirjutatud meie ja Soome paremate eriteadlaste poolt, on parim, mis meil rahvalaulu kohta üldse on kirjutatud ja annab väga õnnestunud läbilõike probleemidest ja meetodist Eesti-Soome rahvalaulu uurimise alal...

Käesolevas kogus on kogutud ja järjestatud teatava laulu kõik teisendid üle terve maa. See on kõige ideaalsem väljaanne teaduslikus mõttes. Soome palju kaugemale edenenud väljaanne on ses mõttes vähem ideaalne. Seal on väljaanded eraldi 14 maa-alalt ja tuleb seks, et teatava laulu kõiki teisendeid leida, kõigist 14 seeriast, millest mõnes mitugi köidet, vastav peatükk üles otsida ja ise maakondade järjestus sooritada, mis meie väljaandes valmilt esineb...

Tekstid on käsikirjust täpselt ära trükitud ja esitatud on kõik teadaolevad teisendid...

Jääb üle vaid soovida, et nii soodsad uurimistingimused ja nii käegakatsutavalt lähedased rahvuslikud teaduse probleemid meil suuremat teaduslikku harrastust ärataksid. Iga-

tahes peaks see soliidne ja eeskujulik väljaanne suuremat huvi äratama rahvalaulu vastu eriti meie rahvuslikkudes intelligentsi-ringkondades ja need ringkonnad peaksid vähemalt raamatu ostmise näol võimaldama selle järgnevate köidete ilmumist.“

(August Palm, „Postim.“)

Alles kõige hilisemal ajal on katsutud muuseumidesse kätkitatud määratud varandust laiematele hulkadele kättesaadavamaks teha. On nimelt püütud avaldada meie rahvalaulusid trükis. Riikliku toetusega tegi „Eesti Kirjanduse Selts“ selleks juba õige mitu aastat eeltöid. Selle töö tulemusena ilmus hiljuti „Eesti rahvalaulude“ esimene köide, millele ligemate aastate jooksul teisedki köited järgnevad.

„Algsõnas“ ütleb üks meie hilisemaid rahvaluule uurijaid selle kapitaaltese ja tema väärtuse kohta järgmist.

„Muinasluule! Kaks mõistet kokku pandud, mis mõlemad näivad väärtusega, kui neid hoiad vastu praegusaja teguproosat.

Kuid praegune on ainult endise järg ja olevikupuu seisab seda kindlamalt, mida sügavamalt ta juured ulatavad muinuse mulda...“

„Rahvalaulude“ esimene köide sisaldab 12 (kaksteist) eepilist laulu ühes teisenditega. Igale teisendile on võimaluse korral juure lisatud laulja ja korjaja nimi; korjamise aeg ja koht.

Laulud ise on järgmised: „Kannel“, „Loomine“, „Kuld-naine“, „Mareta laps“, „Ristitud mets“, „Laevapuu“, „Ori taevas“, „Uppunud vend“, „Harja otsimine“, „Soome härg“, „Imetegija“ ja „Müüdnud neiu“.

Kõige rohkem teiseid on laulul „Uppunud vend“, nimelt 193, kõige vähem teiseid laulul „Ristitud mets“, nimelt 31. Üldse on selles köites 1016 laulu, teisendid kaasa arvatud.

Tahame loota, et Eesti Kirjanduse Selts riikliku toetusega suudab oma kulusid- ja energiat-nõudva töö lõpetada ja eesti rahvalaulud trükis avaldada, mille senini ilmumine kuni täniseni on viibinud mitmesugustel põhjustel. Sellega oleks meie kultuuriarengule üks alussammastest püstitatud, millele ta toetub edasi arenedes, sest õhus ei või midagi rippuda. Säält arenegu ta edasi, minnes üksikute rahvuste kultuuride kaudu üleilmlikule suurele kultuurile, millele lisab iga üksik rahvus oma erilise värvingu ja tooni, mis tingitud ta rahvuslikust omapäras.

Nii ehitame suurt maali- ja helitööd — üleilmlikku kultuuri.

(Kriita, „Sak.“, nr. 70—26. a.)

„... Raamat on valmistatud korralikult, heal paberil, ka trükk on hea.

Suure summa nõudis selle raamatu väljaandmine Eesti Kirjanduse Seltsilt. Ainult rohke ostmine võiks seltsile julgust anda edaspidiseks teiste annete avaldamiseks. Peab tähendada, et hind raamatu suurusega ja hoolika väljaandmisega võrreldes on määratud igatahes võimalikult odav. Võiks arvata, et meie koolide raamatukogud väljaande kõige pealt muretsevad, sest juba keeleõppimise seisukohalt on tal suur tähtsus“.

(„Päevaleht“.)

Selle teose ilmumine on suursündmuseks meie rahvuskirjanduslikus tegevuses. Esimest korda on põhjalikult realiseerima hakatud Jakob Hurda ja teiste kogudesse üle tuhande korjaja poolt saadetud muinasvara — rahvaluulet. Teosega on alus pandud rahvalaulude järjekindlale ilmumisele, mis varaaitade mõõtmatust arvesse võttes vast paarikümmend aastat kestab, enne kui kõik kogud tühjendatud. „Eesti Rahvalaulud I“ pole mitte üksi teadusmehele ta uurimistel tähtis, vaid ka koolidele rahvaluule edukaks õpetamiseks, sest raamatu sissejuhatavad artiklid on määrava tähendusega rahvalaulude õpetamisel. Rahvalaulude korrapärane õpetamine koolides saab väga küsitavaks, kui õpetaja ei ole tutvunenud prof. Kaarle Krohni (Helsingist) ja teiste artiklitega raamatu eesotsas. Sellepärast ongi „Eesti Rahvalaulud I“ vajalisemaks raamatuks saanud igale koolile. Tellimistega püütagu rutata, sest raamat on trükitud tagasihoidlikus eksemplaride arvus ning teist trükki ei järgne enam.

Fr. R. Kreutzwald.

Viru lauliku laulud.

2. täiendatud trükk.

Redigeerinud J. Johanson-Jaanson ja Gustav Suits.

Ühes sissejuhatusega Gustav Suitsult ja autori pildiga kriitpaberil.

152 lhk. heal paberil. Hind 200 m., kalingorköites 360 m.

„Juba oma elusügisel, üle 60-ne aasta vana, korjas Kreutzwald oma paremad ilmunud ja ilmunuta tundelaulud ning tõlked, mõne pikema luuletuse ja paarikümmend salmitud mõistatust kokku ja andis nad „Viru lauliku laulude“ nime all trükki.

Käesolevate väljaandele on endistele lauludele veel juure lisatud Gustav Suitsu korraldatud „Järelepõiming“, et Kreutzwaldi lauludest täit ülevaadet saada. Nende laulude leidmiseks on kokkuseadja kõiki saadavalolevaid allikaid kasutanud . . .

„Järelepõimingus“ leidub rida laule, millest mitmed esmakordselt ilmunud . . .

Väliselt hea ja mõõdukahinnaline raamat on varustatud Kreutzwaldi vanemaa pildiga kriitpaberil“.

(L., „Postim.“, 5. II. 26.)

„ . . . Sel ajal, kui ilmus esimene trükk, ei osanud rahvas lugu pidada niisugustest lauludest, kui olid Kreutzwaldi omad — need olid toleaeegsele maarahvale raskepärased ja liig sügavamõttelised. Nüüd osatakse küll lauluisa Fr. R. Kreutzwaldi laule hinnata . . .

Kirjanduslooliselt ja kirjanduspedagoogiliselt seisukohalt on raamatul suur tähtsus. Ei saa mööduda sest raamatust, kui õpitakse eesti kirjanduslugu. Koolinoorsoo huve silmas pidades ongi see raamat Eesti Kirjanduse Seltsi poolt teises trükis ilmuda lastud.

Eesti Kirjanduse Selts on teinud kirjandusloolise väärtusega eesti raamatute kirjastamise alal suurema töö kui ükski teine kirjastus. Pikk rida vanemaid raamatuid, mis ammugi juba müügilt otsas, aga mille lähem tundmaõppimine on õppivale noorsoole tungivalt tarvilik, on ilmunud E. Kirjanduse Seltsi poolt uues trükis. Kõige viimase niisuguse tootena ilmus kõne all olev raamat . . . Raamat on heal paberil ja selge trükiga. Laulud on jäetud suurel osal keeleliselt samasugusteks, nagu nad luuletaja poolt kirja pandi. Ainult õige suured keelevead on parandatud, kuid raamatu tagumises osas on üles märgitud parandatud kohtade esialgne kuju, milline asjaolu laseb Fr. R. Kreutzwaldi luulekeelt täiesti tundma õppida. . .

Järelepõimingust leiame ka kuulsa Saksa riigihümni „Die Wacht am Rhein“ eestikeelse tõlke, kus Rheini asemele on võetud Emajõgi. Tõlge algab nii: „Üks kuts“, kui kohaks piksemäng, kui mõõga mürin, laente lang“ . . .

Huvitavad on ka „Maarahva kasulise kalendri“ kuusalmid. Kreutzwald on luuletanud alates 1850. a. ja lõpetades 1874. aastaga iga kuu kohta ühe salmikese . . .

Seda raamatut võib soojalt soovitada raamatukogudele, koolidele, kooliõpilastele ja kõigile kirjandusloost huvitatuile.

(Ed. P., „Sakala“, 13. II. 26.)

Prof. Th. Zielinski.

Vana-kreeka kirjandus I.

Iseseisvuse ajajärk.

Tõlkinud Linda Metslang. Redigeerinud Pärtel Bauman.
212 lhk. 29 pildiga. Hind 300 marka, kalingorkõites
460 marka.

Sisu: Sissejuhatus. Homeros. Järelehomerose eepos. Lüürika. Tragöödia. Komöödia. Ajalugu. Filosoofia. Kauniskõne. Lõpetus. Nimejuhataja.

„... „Vana-kreeka kirjandus“ moodustab esimese osa Eesti Kirjanduse Seltsi poolt välja anda kavatsetud seeriast maailma-kirjanduse ajaloo alalt. Asjaolu, et just Th. Zielinski teos seeriat alustab, tuleb pidada rõõmustavaks nii teose väärtuse kui ka teoses käsitletud aine tõttu.

Mis puutub teose väärtusse, siis on juba Zielinski nimi endamisi selle tagatiseks. Esineb ju auväärt professor praeguse aja teaduse-ilmas parema antiik-kultuuri tundjana, ja tema teosed, olles mitmesse keele tõlgitud, on igal pool tunnustust leidnud... Konstateerin vaid mõned jooned, mis iseloomustavad käesolevat „Vana-kreeka kirjandust“. See vastab esijoones nõuetele, mis on asetatavad populaarteaduslikele tööle üldse, selle sõna paremas mõttes... On üliraske esitada tööd, mis oleks ühel hoobil nii populaarne kui ka teaduslik. Prof. Zielinski ei näi seesugust raskust tundvat, ja see oleneb vististi eestkätt sellest, et ta täiel määral valitseb kõiki neid küsimusi ja probleeme, mis ta oma töis on käsitlenud... Teos on silmapaistev teistelgi põhjustel. Tabavalt on autor tähistanud oma sissejuhatavas osas kreeka kirjanduses peidul olevaid üldväärtusi; nii mõnedki autori vaated on täitsa uued, näiteks vaade ajalisest vahekorrast proosa ja luule tekkimise küsimuses; tihti võime viimati märkida autori originaalsust nii kirjanduslike nähtuste hindamisel kui ka üksikute kirjanikkude iseloomustamisel. Väärtuslikuna esineb seegi, et Zielinski oma kirjanduseajaloo orgaaniliselt on sidunud kreeka üld-ajaloo arenguga — asjaolu, mida siitsaadik sarnaneval määral pole silmas pidanud ükski olemasolevaist kreeka kirjanduse ajalugudest.

Tuleb samuti alla kriipsutada, et Zielinski raamat, seevõrra kui tõlkija on suutnud autori stiili jäljendada, on kergeti loetav ja paiguti võluv oma veetleva esituse tõttu...

Mis Zielinski käesoleva teose eestikeelsesse tõlkesse puutub, siis on tõlkija omalt poolt selle valmistamisel töötanud suure hoole ja andumusega. Tõlkija teeneks tuleb pidada iseäranis luulekatkendite eestistamist vastavalt kreeka värsitehnika printsiibile, mis meil Eestis esimene sellekohane katse...

Prof. G. Suits on viimati tõlke lahkelt läbi vaadanud ja seda paiguti stiililiselt parandanud..."

(P ä r t e l B a u m a n, Eessõnas.)

Töö on lühikese aja kestes hea vastuvõtu osaliseks saanud. Juba see üksi näitab, et tarvidus selle raamatu järele laialistemas ringkondades suur on olnud. Pole ju ka midagi imestada, sest esimest korda võimaldub lugejal põhjalikult tutvuneda vana-kreeka kirjandusega eestikeelses väljaandes. Teost võib hea eduga tarvitada ka õppe- ja käsiraamatuna. Muu seas sisaldab töö ka asjatundliku sisu-kokkuvõtte kreeka eepostest „Iliasest“ ja „Odysseiasist“. Raamatus on hulk kreeka kultuurtegelaste pilte heas valikus.

D. N. Mamin-Sibirjak.

Kasupoeg.

Tõlkinud N. K. Illustreerinud R. Kivit. Kuus juttu lastele ja noorsoole.

28 pildiga, 6 värvilist. 100 lhk. Hind 180 m., iluköites 230 m.

Sisu: Kasupoeg. Äpardus. Jahimees Jemelja. „Tema“. Hallkael. Vana varblane.

„D. N. Mamin-Sibirjaki „Kasupoeg“ kuulub noorsoo kirjavara hulka. Raamatus on kuus jutukest, millele juure lisatud hulk lehtjoonistusi ja mitu ilusat värvipilti trükitud eraldi lehtedele heale paberile. Mamin-Sibirjak on vene kirjanduses üks osavamaist ja lugupeetavamaist jutustajaist: Iseäralist sooja poolehoidu on võitnud ta jutustused, mis noorsoo jaoks määratud. Sellesse raamatusse võetud jutustused on hästi valitud, igapidi rahuloldavalt tõlgitud, nii et need võiksid meilgi leida lahket vastuvõtmist. Juttude ained on niisugusest vallast, mis meilgi hästi mõistetavad“.

(„P ä e v a l e h t“, 29. IV.-26.)

„...Kirjaniku nimi juba isegi soovitab raamatut...“

(„S a k a l a“, 27. IV.-26.)

D. N. Mamin-Sibirjak.

Kangekaelne sikk.

Tõlkinud N. K. Illustreerinud R. Kivit. Viis juttu lastele ja noorsoole. 25 pildiga, neist 5 mitmevärvilist. 84 lk.

Hind 150 m., iluköites 200 m.

Sisu: Kangekaelne sikk. Paha seltsimees. Koll. Pätsuke. Villu paha päev.

„Vene kirjanik Mamin-Sibirjak ei ole meil mitte väga laialt tuntud. On küll ta väikseid jutustusi ilmunud siin ja seal noorsoo ajakirjades, aga pikemaid romaane vist mitte või hoopis vähe. Ta romaanid kirjeldavad olusid, mis meile ehk tundmatud; võib olla muutuvad igavaikski. Kuid ta noorsoole määratud jutustused on head, nende kirjutamises on M.-S. suur meister. Keel on lihne, niisama ka jutustuse sündmustik, kuid selle juures kaugeltki mitte labane. Iseäranis tegutsevad ta noorsoo juttudes rohkesti loomad, kelle elu terav tähelepanija on M.-Sibirjak. Tähendatud raamatu viis juttu: Kangekaelne sikk, Paha seltsimees, Koll, Pätsuke ja Villu paha päev — on hästi valitud ja võib noortelt küllalt soovitada.“

(J. M., „Päevaleht“ nr. 148—1926.)

Oleme need raamatud katseviisiliselt välja saatnud, et oodata ära, kuidas nad vastuvõtmist leiavad. Meil ilmub ju kaunis kogu lastele ja kasvavale noorsoole kirjutatud raamatuid, kuid kahjuks on nad harilikud kaunis rämpakalt välja antud, pole tõlge sagedasti korralik ega ka illustratsioonid maitsekad. Lasteraamat peab olema meie arvates mitte ainult sisult hea, vaid ka välimuselt kaunis. Sellepärast olemegi raamatud õige rikkalikult pildistanud, ning mis uudiseks — hulk pilte on mitmevärvilises kivitrükkis. Kui kaunitl need pildid on korda läinud, seda otsustagu lugeja ise.

Mis sisse puutub, siis kõnelevad need laste- ja noorsoojutud küll Vene elust ja olust, kuid nad on armsad meilgi lugeda ja igal pool mõistetavad. Kirjutuste puht kunstiline külg on sedavõrd võluv, et täiskasvanudki inimene neid jutte suure põnevuse ja kohati liigutusega loeb.

Loodame, et need raamatud igale poole teed leiavad, kus lapsi armastatakse ning kus puhtast, võltsimatust lastekirjandusest lugu peetakse. Vaevalt küll jätab ükski koolija avalik raamatukogu need raamatud muretsemata.

Arvid Järnefelt.

Isamaa.

Romaan. Soome keelest tõlkinud Gustav Suits. Selgitava eessõnaga ja autori näopildiga kriitpaberil. 184 lhk. Hind 200 marka, kalingorkõites 360 m.

... Arvid Järnefelt on Juhani Aho kõrval soomekeelse nüüdiskirjanduse põhjapanevamaid meistreid... Ei olnud keegi enne teda soome elu nägemusi kujundanud pakitsevamate põhiküsimuste vaatekohtadelt ega ülevamate siseheitluste valgustuses. Ka mitte Aho oma loomingu varasemas realistlikus rakenduses ja intiimsete meeleolude veetlevas väikekunstis.

Kui läbi koduste olude ja kaasaja kesksemate huvialade ulatatud Järnefelti esikromaan „Isänmaa“ ilmus, 1893, siis oli see oma haaravate väljenduskäändude ja oma ilmavaatelite otsingute ja veendumuste pihitimisega sündmuseks soome kirjanduses.

... On juba enam kui kolmkümmend aastat möödunud Arvid Järnefelti „Isänmaa“ valmimisest. Aga veel maksavad selle soome arvustaja sõnad, kes Arvid Järnefelti 50-aastase sünnipäeva puhul kirjutas: „Ei ole tänapäevani meie kirjanduses ilmunud olevikuromaani, mis võiks „Isänmaaga“ võistelda. Haridus-ajalooliselt tähendusrikas aine, erksa hingetundmusega arendatud, inimlikult ja kunstiliselt väärtuslik peategelase kuju ning laialiselt ia elavamalt tabatud ümbruskonna tähistamine on meil sellele teosele taganud erilise kirjandusliku pidevuse. Niipalju kui Järnefelt pärastpoole on loonud väärtuslikku ja püsivat, ei ole ta annud teost, mis tervikuna võrduks selle esikromaaniga.

... Ei ole Arvid Järnefelti otsitud isamaa-armastuse hari-saavutuseks tseremoniaalne pidu-patriotism ega rahvusliku peremehe-võimu valdamine. Selle isamaa-armastuse esimeseks ehtsustunnuseks on osavõtlik tundeline kindumine kodukohta ja kodukondseisse, lapsepõlvest tuttavate mälestuste ja unistuste soojussädelus tulusa töö õnnistuseks. See aastakümnete-tagune Soome isamaa-romaan... õpetab, pihib ja usutleb nüüd ka meie noorte ja vanade isamaalist iseseisvuse moraali:

Oled sa liginenud oma lähemagi kodukoha kaasatundmisele, andunud oma lihtsate kodukondsete ja nende töö armastusele?

Oled sa küllalt sügavalt vaadanud oma hinge põhja?

... Kas armastad sa oma kodumaad, oma sugurahvast ja rahvusriiki omakasulist tasu ootamata kaasaelamise ja kaasetutsemise eest?..

Kui see nii oleks, et mingit eluhõlbud ei kannaks su pidutsevat rahvustundmust, oled sa ka siis valmis oma tõsisamaalist kutset jälgima?“

(Gustav Suits, „Eessõnas“.)

Jules Payot.

Tahte kasvatamisest.

Prantsuse keelest tõlkinud Alfred Koort.

220 lhk. Hind 240 m., kalingorkõites 400 m.

Sisu: I. Teoreetiline osa: I raamat: Eelmärkused: Pahe, mille vastu vaja võidelda: õpilase ja vaimutöötajaja tahtenõrkuse eri vormid. — Eesmärk, mille poole vaja püüda. — Tahtekasvatuse kohta usaldamatust äratavate väärade teooriate kummutamine.

II raamat: Tahte psühholoogia: Uurimus kujutluste tähtsusest tahtes. — Uurimus tundeolengute tähtsuse kohta tahtes. — Mõistuse valitsemise võimalus.

III raamat: Sisemised abinõud: Mõtisklev refleksioon. — Mis tähendab mõtisklemine ja kuidas mõtiskella? — Tegevuse tähtsus tahte kasvatuses. — Kehaline tervishoid üliõpilase tahte kasvatuses seisukohalt. — Ülevaade.

II. Praktiline osa: IV raamat: Üksikasjalised vaatlused: Vaenlased, kellede vastu vaja võidelda: ebamäärane sentimentaalsus ja aistilikkus — sõbrad, suhted j. m., — laiskurite sofismid. — Töö rõõmud.

V raamat: Ümbruskonna antavad abinõud. — „Suurte surnute“ mõju.

Lõppotsustus.

„Caligula soovis, et rooma rahval oleks olnud üks ühine pea, et seda võida ühel hoobil maha raiuda. Ei tarvitse soovida sama neile vaenlasile, kellede vastu meil tuleb võidelda. Peaaegu kõigil meie õnnetusil ja äpardusil on üks ja sama põhjus, nimelt tahte nõrkus, kartus pingutuse, eriti kestva pingutuse eest. Meie passiivsus, meie kergemeelsus, meie järelemõtlematus on vaid eri nimetused sellele üldisele laiskusele, mis mõjub inimese loomusesse samuti kui raskus ainesse...

Th. Ribot tähendab tabavalt, et orjastatud naised esimesena olid sunnitud pingutama vabatahtelist tähelepanu, toimetades „löökide“ hirmul korrapärast tööd, sellal kui nende härra-

sed magasid ja liikmeid sirutasid. Eks me näe, et meie silmade ees hävivad punanahad. Nad lasevad endid ennemini hävitada, kui haaraksid kinni korrapärasest tööst, mis annaks neile õieti hea elamiskorra . . .

Võite Spencer'i eeskujul tähele panna kõiki neid asju, mida igapäevases elus tarvitate: nende hulgas pole ühtki, mida ei võiks vähese mõtlemispingutusega kohandada tarvitamise otstarbele, ja te peate nõus olema tema lõpplausega, et „näib tõesti nii, nagu peaks suurem osa inimesi oma juhtlauseks elu nõnda elada, kuis oleks võimalikult vähem pingutada mõtlemist.“ Õppimisaega mäletades palju leiame töötajaid oma sõprade keskel? Kas ei teinud pea kõik üliõpilased ainult võimaliku miinimumi sellest tööst, mis eksamite sooritamiseks õppekavades ette nähtud. Juba keskkoolides tundub neile raske isiklik pingutus ja mõtlemistöö. Igas maas „litsuvad“ nad oma eksamid läbi lihtsate mälu pingutustega. Nende ideaalid ei ole sellepärast ka mitte väga kõrged . . .

Kahjuks peame küll tunnistama, et meie õppesüsteem kaldub seda põhilaiskust veel suurendama. Näib, kui sihiksid meie keskkoolide õppekavad sellele, et teha õpilastest koon-
damatu id. Need kavad sunnivad õpilasi üritama kõike, takistades neid õpiainete rohkuse tõttu põhjalikult süvenemast üksikuisse ainesse.

On kurvastav mõelda, et kuski pole hakatud otsekoheselt ja teadlikult teostama peamist asja, tahte kasvatamist! . . . Kuid ometi — tahte tugevus teeb alles mehe . . . Kas ei ole just tema see vahend, mille abil inimesed on teinud kõik, mis suur ja hea? . . .

Kogu maailm kannatab selle eba-proportsionaalsuse all, mis on olemas mõistuse liialduseni viidud kultiveerimise ja tahte nõrkuse vahel. Kuid pole ilmunud veel ühtki raamatut, mis käsitleks neid abinõusid, millede abil oleks saavutatav tahte kasvatamine. Ei teata, kuis seda tööd omapäi peaks algama . . . Me ei oska töötada ja tahta. Me ei tea isegi, kuhupoole pöörduda küsitlenu nõu abinõude kohta, millede abil ise võiksimetahet kasvatada. Ei ole olemas selle aine kohta ühtki õpiraatmatut. Ka meie rahuldume oma saatusega ja katsume mitte mõelda oma langemisest. See on liiga valus. Ja meil ongi ju kohvikuid, joogikohti ja üsna rõõmsaid seltsimehi . . . ja aeg kuulub kummategi . . .

Just säärase raamatu, mille puudumist nii paljud noored inimesed kaebavad, olen katsunud kirjutada.“

(Katkend raamatust „Tahte kasvatamine“.)

Pierre Loti.

Islandi kalur.

Romaan. Prantsuse keelest Peet Vallak. Ühes autori pildiga ja eessõnaga. 178 lhk. Hind 200 m., kalingorköites 360 m.

„Selle Prantsuse kuulsama kirjaniku peateose väljaandmisega on E. K. Selts meie ilukirjanduse turgu kaunisti rikkastanud. Tähendatud raamat on prantsuse keeles trükitud juba 350 korda, aga ta ei jää ka uutele põlvedele vanaks ja suudab ikkagi püsida romaanide hulgas eesrinnas. Olgugi raamatu sisu üsna lihtne, jutustuse käik ilma põnevate keerdkäikudeta, ta tegelasiks igapäevased inimesed, kuid suur armastus, hingeline hellus, põhjalik elutundmus ja suur meisterlikkus kirjeldamises ja jutustamises ei lase seda teost ei vananeda, ei igavaks minna.

Kui tahaks väikest näidet tuua Loti kirjutamise viisist, siis oleks see üsna raske valida, sest vaevalt saad üht kohta väärtuslikumaks pidada teisest...

Kes kord nimetatud teost on hakanud lugema, siis haarab ta sellel hingest niivõrd võimsalt, et sa temast ei saa vabaneda.

Tõlgitud on raamat meie kirjaniku P. Wallaku poolt — see vist peaks kindlustama tõlkega rahulolemist.

Loodetavasti leiab tähendatud raamat ka meie lugejaskonna poolt elavat vastuvõttu.“ (J. M., „Päevaleht“ nr. 148—1926).

„... Ka merel on olnud oma luuletajad, nagu Byron, Autran ja teised. Kuid tal on puudunud proosaluuletajad, ja Loti oli, kes selle puuduse kõrvaldas. Ta kuulub suure luuletajate perekonda, kes kirjutasi proosas ja kellede hulka kuuluvad Fénelon, Bernardin de Saint-Pierre, Chateaubriand ja Renan.

Seda muutlikku merd, mille peal ta kandis oma „muutuvat hinge“, esitab ta meile kõigis ta värvides: helgena ja selgena, vahutavana ja süngena, vaiksena või tormavana, päikesest kullatatud, kuust hõbetatult, vaevalt puudutatud kajaka tiivalöökidest, valgepurjeliste laevade sõidul, — ja seda mitte ainult ja didaktiliselt, vaid oma hingega, — meremehe ja luuletaja hingega.

Ta meisterteos „Islandi kalur“ ongi ülendav laul merele ja selle elanikkudele, sest madruseid ja kalureid on Loti ikka armastanud: möödus ju tema omagi elu väljaspool kodu, kaugeil meresõitudel...“

(Eessõnast.)

J. W. Goethe.

Noore Wertheri kannatused.

Tõlkinud Jaan Kärner.

Ühes eessõnaga ja autori näopildiga kriitpaberil 132 lhk.

Hind 150 m., kalingorkõites 310 m.

„5 juunil 1772. a. sõitis üks noormees vana riiglinna Wetzlari kivihallidest väravatest sisse. Maini äärse Frankfurdi maanteed tülles oli ta ümbrust vahvalt silmitsenud, mustade silmade sädeledes. Ta esimene mulje oli: „Linn pole mugav, sellevastu ümberringi looduse ärarääkimata ilu“. Ta pidi kuulsas ja pahatutvusega riigikammerkohtus „in praxi“ töötama.

Kitsal tänaval leidis ta enesele korteri. Mälestustahvel andis sellest hiljem märku, sest tulija oli — Dr. Wolfgang Goethe, õigusteadlane. Ja kui Wetzlari hiilgus ta riigikammerkohtu likvideerimisega kustus, tõusis uus sära selle halli linna-kese üle. Ta oli romaanile „Noore Wertheri kannatused“ tegevuskohaks saanud.

5. juunil oli Goethe sisse sõitnud, 9. juunil juba tutvuneb see Frankfurdi „kaunishing“ ühe saatusliku Lottega, kes on Saksa-Ordu pealiku Buffi teine tütar, armas ja kodune olevus. Ühes Lotte ja ta sõbrannadega sõidab Goethe maale mõisa pallile. Neile järele ratsutav saatkonna-sekretär Kestner, kes Lottega salaja kihlatud, kirjeldab seda esimest kohtamist kirjas sõbrale: „Lotteke paelus kohe kogu ta tähelepanu. Lotte on veel noor, tal on, kuigi mitte olles üsna reeglipärane iludus, väga õnnelik ja veetlev näojoonistus; ta vaade on kui rõõmus kevadhommik, pealegi veel sel päeval, kuna ta tantsida armastab; ta oli lõbus, ta kandis riideid ja ehteid, milles polnud midagi kunstlikku. Goethe ei teadnud, et ta juba seotud on...“

... Ta võttis selle kaju enesesse ja... „Noore Wertheri kannatused“ olid saabunud... algasid oma võidukäiku läbi terve maailma. Lotte sai surematuks... „Wertheri“ autor sai mõne kuuga kuulsamaks isikuks saksa kirjanduses. Noored mehed unistasid alguses Saksamaal ja hiljem ka teistel mail Wertherist... ja kõik noored tüdrukud tahtsid nõnda armastatud olla, nagu Lotte... Ja viis aastat pärast teose ilmumist, s. o. 1779, oli Werther nii kuulus, et ühel kaubalaeval mitmed hiina maalitööd leidsid, mis kujutasid Wertheri kannatamisi... Wertheri kuulsus oli universaalne. Napoleon võttis ta 1798. a. Egüpti sõjakäigule kaasa, luges teda seitse korda ja juurdles ta kallal nii põhjalikult, et ta 1808. a. Goethet kohates teose üle pikemalt juttu vestis“...

(Hugo Raudsepp, „Sentimentalism“.)

Elis Strömgren.

Astronoomilised miniatüürid.

Eesti keele G. Peet. 13 päevapiltliku ülevõtte ja joonisega, 72 lhk. Hind 90 marka, kalingorkõites 250 m.

Meie kirjandusturg on astronoomilise kirjanduse poolest võrdlemisi kehv. Kui sellel alal ilmub midagi väärtuslikku (seda võib vahest otstustada juba E. K. Seltsi väljavaliku põhjal), siis on see õige rõõmustav ja loota võib, et rohkesti leidub noorsoo hulgas, keda see teadus huvitab. Raamat hoidub muidugi kõrvale rasketest teaduslikkudest harutustest, sest ta on ju määratud noorsoo kirjavara hulka.

(J. M., „Päeval.“ nr. 148—26. a.).

„Meie katsume selles väikeses raamatus mitmekülgselt valgustada oma teadmisi selle kinnistähede-ilmaga kohta, mis meile küllalt ligidalt, et võimalik on uurimine moodsate astronoomiliste abinõudega. Suurem jagu, mis meie selle kohta teame, on pärit viimseist aastakümneist“.

(Katkend raamatust „Astronoomilised miniatüürid“.)

Kuukiri

„Eesti Kirjandus“.

1925. a. (19. aastakäik).

683 lhk. suures kaustas. Hind 500 marka, nahkkõites 660 m.

Tähtsamad artiklid: Joh. Aavik, Mis on õige riim? — Karl Aben, Jaan Rainis. Walter Anderson, Läti mõjust eesti vanemas ilukirjanduses. — A. Anni, Eesti luule 1924. — A. Anni, Meie kirjanduskultuurist ja kirjastusoludest. — J. Aunver, Jüri kihelkonnast ja kirikust. — Stefan Csekey, Maurus Jokai eestikeelsete tõlgete biograafia. — M. J. Eisen, Kodumaa ajaloolised ja rahvaluulelised kloostrid (piltidega). — M. J. Eisen, Kreutzwaldi luuletused Bertrami kogus. — R. Hansson, M. J. Eisen 40 aastat karskusetöös. — Ed. Hubel, Üldjooni viimaste aastate eesti kirjandusest. — A. Kampf, Saaremaa prohvet Habakuk II. — Kaarle Krohn, Mälestusi M. J. Eisenist (piltidega), Albert Kruus, Jókai Mór eesti kirjanduses. — Elmar Päss, Rahvalaulu ettekandelt Lõuna-Eestis. — Arno Raag, August Kitzberg 70-aastane. — V. Ridala, Ernst Enno. — A. Roose, Ed. Wilde — kirjaniku 60. a. sünnipäeva

puhul. — H. Schmidt, J. W. Jannseni pedagoogilised vaated. — E. N. Setälä, Soome-Eesti kultuurilised ühis-püüded. — K. E. Sööt, Maurus Jókai (1825—1925). — O. Urgart, Eesti bibliograafia arenemisteilt. — J. V. Veski, Virgumissammud Eesti ja Ungari vahel. — Lauri Kettunen, Tähelepanekuid vepslaste mütoloogiast. — Oskar Loorits, Empli. — J. Manninen, Üldjooni meie rahva-meditiinist. — Julius Mark, Mõned jooned tseremisside, votjakite, sürjanite ja mordvalaste käekäigust peale 1917. aastat (piltidega). — P. Voolaine, Lutsi maarahvas 1925. a. jne.

Kaasanded: 1) Koidula ja Almbergi kirja-vahetus, 2) Eesti raamatute üldnimestik 1924. a. alates — järg (1924. a. detsembrikuust kuni 1925. a. novembrikuuni ilmunud raamatud).

„Eesti Kirjandus“ on kõige vanemaist (käib juba 20. aastakäiku) ja üldtunnustatumaist ajakirjadest Eestis. Aasta kestes toob ta oma numbrites rohkesti lugemismaterjali, mis ei vanane. Sellepärast täiendavadki koolid ja seltsid oma raamatukogusid järjest varem ilmunud aastakäikudega. Esimesed kaksteistkümmend aastakäiku on müügil täiesti otsas ja kirjanduslikkudeks haruldusteks saanud, neile järgnevatel aastakäikude ladus olevad eksemplariid vähenevad jõudsasti. Viimased, kõige hilisemad aastakäigud on nõuetavad iseäranis raamatukogude poolt, kuna neis on täielik nimekiri viimastel aastatel Eesti vabariigi piirides ilmunud kõigi raamatute ning Nõukogude Venemaal ilmunud eestikeelsete raamatute kohta. Raamatukogude tegelastel on selle nimekirja olemasolul raamatute valik nüüd õige tublisti kergendatud, sest nimekiri sisaldab tarvilikumad andmed kõigi raamatute kohta.

Tellimine ajakirja „Eesti Kirjandus“ peale (1926. a. — 20. aastakäiki)

kestab edasi; kõik numbrid veel saada. „Eesti Kirjandus“ on vajalisem ajakiri igale koolile ja raamatukogule.

Tellimishind postiga kätte saates: aastas — 400 m., pool-aastas — 200 m.

Endistest aastakäikudest on seni veel saada (mõnd aastakäiku vahesel eksemplaride arvul). XIII (1918—19), XIV (1920), XV (1921), XVI (1922), XVII (1923) ja XVIII (1924) ä 360 m. aastakäik, nahkköites 520 m., ning XIX (1925) aastakäik 500 m., nahkköites 660 m.